ESF programm "Kutsete süsteemi arendamine"

KUTSESTANDARD

Kliiniline psühholoog, tase 8

Kliiniline psühholoog, tase 8 on aluseks isikute kompetentsuse hindamisele kutse andmisel.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Kliiniline psühholoog, tase 8	8

Võimalikud spetsialiseerumised ja nimetused kutsetunnistusel	
Spetsialiseerumine	**Nimetus kutsetunnistusel**
Kliiniline lapsepsühholoogia	Kliiniline lapsepsühholoog, tase 8
Kliiniline psühholoogia-psühhoteraapia	Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, tase 8
Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia	Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, tase 8
Neuropsühholoogia	Neuropsühholoog, tase 8

A-osa
KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Kliinilise psühholoogi töö eesmärk on psüühilise distressi, psüühika- ja käitumishäirete, puuete ja riskikäitumise hindamine, leevendamine, ravimine ja ennetamine. Kliinilise psühholoogi töö esitab kõrgendatud nõudeid tema eetilistele põhimõtetele ja isikuomadustele. Kliiniline psühholoog spetsialiseerub järgmistele valdkondadele: kliiniline lapsepsühholoogia, psühhoteraapia, kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia ja neuropsühholoogia.

Kliinilises psühholoogias on kaks kutset:

7. taseme kliinilise psühholoogi, töö sisu on inimese isiksuseomaduste, psüühiliste protsesside ja probleemide hindamine ja mõõtmine kehaliste ja psüühiliste haiguste ning inimese psühhosotsiaalse funktsioneerimise raskendatuse puhul; psüühika- ja käitumishäirete psühholoogiline diagnostika; toetav psühhoteraapia; nõustamine; konsulteerimine; õpetamine ja nooremate kolleegide töö juhendamine; eksperthinnangute andmine kliinilise psühholoogia valdkonda kuuluvates küsimustes; koostöö teiste erialade spetsialistidega. Kliinilise psühholoogi töö meetod seisneb tööhüpoteeside püstitamises ja kontrollimises ning oma kutseoskuste ja teadmiste rakendamises iga inimese või grupi puhul vastavalt tema eripärale.

8. taseme kliiniline psühholoog, on võimeline täitma kõiki 7. taseme kliinilise psühholoogi tööülesandeid, lisaks sisaldub tema töös kliinilise psühholoogia alane koolitamine; psüühiliste häirete ja tervise teaduslik uurimine, uute psühholoogilise diagnostika- ja sekkumismeetodite väljatöötamine ja kontrollimine ning osalemine tervisepoliitika planeerimises ja programmide hindamises.

A.2 Tööosad

A.2.1 Eesmärkide määratlemine.
A.2.2 Patsiendi hindamine.
A.2.3 Kliinilise psühholoogia erialameetodite arendamine.
A.2.4 Kliinilis-psühholoogiline sekkumine.
A.2.5 Kliinilis-psühholoogiliste sekkumiste hindamine.
A.2.6 Teabe jagamine patsientidele ja avalikkusele.
A.2.7 Kliinilise psühholoogi erialane areng ja koostöö.
A.2.8 Psühholoogiaalane koolitamine ja juhendamine.
A.2.9 Kliinilise psühholoogia teadusuurimuste tegemine.

Spetsialiseerumisega seotud tööosad
Kliiniline lapsepsühholoog A.2.10 Lapse ja pereliikmete vajaduste määratlemine ja eesmärkide püstitamine. A.2.11 Lapse kliinilis-psühholoogiline hindamine ja testimine. A.2.12 Tõenduspõhiste psühholoogiliste sekkumiste kavandamine ja rakendamine lastel. A.2.13 Kliinilise lapsepsühholoogia alane teadus- ja arendustegevus. Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut A.2.14 Tõenduspõhise psühhoteraapia läbiviimine. A.2.15 Psühhoteraapia alane teadus- ja arendustegevus. Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog A.2.16 Psühholoogiaalaste eksperdiarvamuste andmine menetlusasjades. A.2.17 Hälbiva käitumise juhtumite kliiniline analüüs. A.2.18 Tõenduspõhise psühhokorrektsiooni kavandamine ja tegemine. A.2.19 Kliinilise kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia alane teadus- ja arendustegevus. Neuropsühholoog A.2.20 Neuropsühholoogilise hindamise kavandamine ja tegemine. A.2.21 Tõenduspõhiste neuropsühholoogiliste sekkumiste rakendamine. A.2.22 Neuropsühholoogia alane teadus- ja arendustegevus.
Valitavad tööosad
A.2.23 Kliinilise psühholoogia erialase teenuse väljatöötamine ja kasutamine. A.2.24 Praksise haldamine. A.2.25 Turundus ja müük.
A.3 Töö keskkond ja eripära
Kliiniline psühholoog töötab psüühika- ja käitumishäirete ja puuetega inimestega. Kliinilised psühholoogid töötavad tervishoiuteenuse osutaja juures, sotsiaal- ja haridusasutustes ning erapraksistes. Kliinilisel psühholoogil on spetsiaalse sisustusega (laud ja toolid, pehme mööbel, riiulid avalike töövahendite ja lukustatavad kapid testide ning konfidentsiaalse patsiendiinfo hoidmiseks) eraldi tööruum. Kliinilise psühholoogi tööaeg on paindlik ja jaguneb tööks patsientidega, tööks patsientide tugivõrgustikega, iseseisvaks tööks, koostööks teiste spetsialistidega ja enesetäiendamiseks. Töö toimub pingelises ja muutuvas keskkonnas, kõrgendatud haavatavuse seisundis klientide ja patsientidega.
A.4 Töövahendid
Kliinilise psühholoogi töövahendid on psühholoogilised hindamisvahendid (testid, küsimustikud, spetsiaalsed arvutiprogrammid jne), erialased teatmeteosed ja käsiraamatud, hindamist ning sekkumist toetavad abivahendid (teraapia töölehed, kunstitarbed, mänguasjad jms), arvuti, telefon jt kontoritarbed.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Töö häiretega või haavatavas olukorras inimestega nõuab kliiniliselt psühholoogilt empaatiat, sõbralikkust, siirust ja pingetaluvust. Kuna töö toimub mitmekesistes, muutuvates ja sageli ka ennustamatutes olukordades väga erinevate inimestega, nõuab töö temalt loovust, analüüsivõimet, iseseisva ja kriitilise mõtlemise oskust ning paindlikkust.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Kliinilisi psühholooge valmistatakse ette ülikoolis, nõutav on psühholoogia bakalaureuse- ja magistriõppe läbimine ja sellele järgnev kutseaasta, mis sisaldab spetsialiseerumiskursusi ja juhendatud praktikat. 8. taseme kliiniline psühholoog on lisaks läbinud psühholoogia doktoriprogrammi.
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Kliiniline psühholoog, kliiniline lapsepsühholoog, kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, neuropsühholoog, psühholoog.

A.8 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks
Ohvriabi seadus, §61, lg (4); Sotsiaalministri määrus nr 103 „Haiglate liikide nõuded“, §19 lg 4 psühhiaatrilise teenuse osutamine; Vabariigi Valitsuse määrus „Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu“, §7 kliinilise psühholoogi vastuvõtt eriarsti suunamisel. Sotsiaalministri määrus nr 9 „Kindlustatud isikult tasu maksmise kohustuse Eesti Haigekassa poolt ülevõtmise kord ja tervishoiuteenuse osutajale makstava tasu arvutamise metoodika“, § 51 lg 2 raviarve vormistamine, Sotsiaalministri määrus nr 56 „Tervishoiuteenuse osutamise dokumenteerimise ning nende dokumentide säilitamise tingimused ja kord“ § 281 rasedakaardi kanded, lg 10 – teiste arstide ja spetsialistide konsultatsioonid.

B-osa
KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Kliinilise psühholoogi 8. taseme kutse taotlemisel on nõutav kompetentside tõendamine alljärgnevalt: Kliiniline psühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.1 – B.2.9 ja läbiv kompetents B.2.26. Kliiniline lapsepsühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.1 – B.2.7, B.2.26 ja B.2.10 – B.2.13. Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, tase 8 – kompetentsid B.2.1 – B.2.7, B.2.26 ja B.2.14 ja B.2.15. Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.1 – B.2.7, B.2.26 ja B.2.16 – B.2.19. Neuropsühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.1 – B.2.7, B.2.26 ja B.2.20 – B.2.22. Taotleja soovi korral on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.23 – B.2.25.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Eesmärkide määratlemine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1) kogub infot pöördumise põhjuste ja vajaduste kohta patsiendilt, pereliikmetelt ja teistelt spetsialistidelt, samuti haigusloost jms asjakohasest dokumentatsioonist; 2) analüüsib infot ja struktureerib patsiendi vajaduste süsteemi, lähtudes psüühika toimimise seaduspärasusest; 3) püstitab patsiendiga läbirääkimiste teel ühised eesmärgid, lähtudes patsiendi vajadustest ja tema tervislikust seisundist; 4) lepib kokku psühholoogiliste sekkumiste ajakava, eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud vahendid (uuringud, protseduurid), lähtudes patsiendi tervislikust seisundist; vajadusel kooskõlastab eesmärgid ja vahendid (nt testid, arvutipõhised sekkumised jm) patsiendi pereliikmete ja raviarstiga.	
Teadmised: 1) psühholoogia; psüühika- ja käitumishäirete diagnostilised tunnused ja häiretele iseloomulikud psüühilised probleemid; 2) juhtumianalüüsi- ja struktureerimise mudelid ja meetodid; 3) kliiniline ja tervisepsühholoogia.	
B.2.2 Patsiendi hindamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) hindab patsiendi isiksuseomadusi, psüühilisi protsesse ja probleeme vaatluse, intervjuu, testide jms abil; 2) hindab patsiendi võimeid, kognitiivseid funktsioone ja probleeme vaatluse, intervjuu, testide jms. abil; 3) hindab patsienti ümbritsevat keskkonda vaatluse, intervjuu jms abil; 4) analüüsib ja tõlgendab hindamistulemusi, kontseptualiseerib probleemid, püstitab psühholoogilised diagnoosid, lähtudes tõenduspõhistest teooriatest psüühika kohta; 5) püstitab hindamistulemustest lähtudes diagnostilisi ja diferentsiaaldiagnostilisi hüpoteese, lähtudes psüühika- ja käitumishäirete klassifikatsioonist; 6) hindab töövõime, sõjaväekõlbulikkuse ja potentsiaalselt ohtlikes tegevustes (relva kasutamine, autojuhtimine jne) osalemise küsimustes;	

7) juhendab hindamismeetodite rakendamist (nt õpetajana töötubades, tööjuhendajana töökohal), vaatleb ja analüüsib juhendatava tööd, annab tagasisidet jms, lähtudes juhendatava vajadustest.	
Teadmised: 1) psühhopatoloogia; 2) kliiniline ja tervisepsühholoogia; 3) andmete- ja testiteooria; 4) psühholoogilise hindamise teooria; 5) kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed uurimis- ja andmeanalüüsimeetodid; 6) õpetamise ja tööjuhendamise teooriad.	
B.2.3 Kliinilise psühholoogia erialameetodite arendamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) seirab ja analüüsib oma patsientide vajadusi uute psühholoogiliste teenuste, mõõtmis- ja sekkumisvahendite järele, lähtudes patsientide tervise vajadustest; 2) kavandab ja töötab välja neile vajadustele vastavaid psühholoogilisi teenuseid, mõõtmis- ja sekkumisvahendeid ning kohandab olemasolevaid; 3) testib nende psühholoogiliste teenuste rakendatavust, mõõtmis- ja sekkumisvahendite psühhomeetrilisi omadusi; 4) hindab nende psühholoogiliste teenuste, mõõtmis- ja sekkumisvahendite kasulikkust ja kliendisõbralikkust, lähtudes efektiivsushinnangutest ja patsientide rahulolust; 5) korraldab ja teeb teadusuuringuid hindamis- ja sekkumismeetodite teoreetiliste alusmudelite ja testide psühhomeetriliste omaduste kontrollimiseks.	
Teadmised: 1) teaduslike uurimuste tegemise teooriad ja meetodid; 2) psühholoogiliste mõõtmiste ja hindamiste teooriad ja tehnikad; 3) testiteooriad ja testide konstrueerimise põhimõtted; 4) andmeanalüüsi ja interpretatsiooni meetodid, uurimuste tulemuste tõlgendamise põhimõtted.	
B.2.4 Kliinilis-psühholoogiline sekkumine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) planeerib sekkumised (nt nõustamine, toetav või intensiivne psühhoteraapia, rehabilitatsioon, lähedaste konsulteerimine vms), mis vastavad patsiendi vajadustele ja talle tehtud hindamiste tulemustele; 2) nõustab patsienti ja tema tugivõrgustikku, kasutades sobivaid meetodeid; 3) konsulteerib patsiendi tugivõrgustiku ning häirete ja puuetega inimestega töötavate spetsialistidega, kogub neilt asjakohast teavet sekkumisplaani rakendatavuse ja tugivõrgustiku kaasamise võimaluste kohta; 4) annab konsultatsioone häirete ja puuetega inimestega töötavatele spetsialistidele jt infot vajavatele isikutele ja organisatsioonidele; 5) teeb toetavat individuaalset psühhoteraapiat, kasutades tõenduspõhiseid meetodeid; 6) korraldab grupinõustamisi jt toetavaid kliinilis-psühholoogilisi sekkumisi (nt riskikäitumise vähendamine, läbipõlemise ennetamine, probleemilahenduse jt meetodite treening, toetav grupiteraapia, debriifing jms), kasutades tõenduspõhiseid meetodeid; 7) rakendab situatsioonile suunatud sekkumisi (nt toetava keskkonna kujundamine, stimulatsiooni vähendava keskkonna loomine jms), kasutades tõenduspõhiseid meetodeid; 8) rakendab kaudseid sekkumisi – aitab isikutel, gruppidel või organisatsioonidel neile sobivaid tõenduspõhiseid sekkumisi välja töötada ja ellu viia; 9) juhendab nõustamis- ja teraapiakursuste jaoks vajalikke praktikaid.	
Teadmised: 1) nõustamise ja psühhoteraapia teooriad ja meetodid; 2) toetava psühhoteraapia teooriad ja meetodid; 3) sotsiaalpsühholoogia, sh grupitöö teooriad ja meetodid; 4) õpetamise ja tööjuhendamise teooriad.	
B.2.5 Kliinilis-psühholoogiliste sekkumiste hindamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) teeb lähte- ja lõpptaseme hindamised-mõõtmised ja selle põhjal kontrollib sekkumise (nõustamine, toetav psühhoteraapia, grupitööd jms) efektiivsust; 2) planeerib ja vajadusel rakendab täiendavaid sekkumisi ja tagasilanguste ennetamise seansse;	

3) vajadusel teeb järelhindamisi.	
Teadmised: 1) psühholoogiliste mõõtmiste ja hindamiste teooriad ja tehnikad; 2) tõenduspõhise sekkumise teoreetilised alused ja rakendusmeetodid ning efektiivsuse uurimise meetodid; 3) empiiriliste uurimuste tegemise metodoloogia; 4) andmeanalüüs ja tulemuste tõlgendamise põhimõtted.	
B.2.6 Teabe jagamine patsientidele ja avalikkusele	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) annab patsientidele tagasisidet nendega tehtud uuringutest patsiendile arusaadaval viisil; 2) kirjutab saadud tulemuste põhjal töökokkuvõtteid, raporteid haiguslugudesse jm ametlikesse dokumentidesse, eksperthinnanguid jms, kasutades korrektset erialakeelt; 3) annab erialaseid arvamusi töövõime, sõjaväekõlbulikkuse, potentsiaalselt ohtlikes tegevuste (relva kasutamine, autojuhtimine) jms osalemise kohta, lähtudes hindamistulemustest ja erialateadmistest; 4) annab avalikkusele teavet ja esitab erialaselt põhjendatud arvamusi psüühikahäireid ja psühholoogilisi probleeme puudutavates küsimustes, kasutades sobivaid avalikkusega suhtlemise tehnikaid; 5) kirjutab teadusliku uurimistöö kokkuvõtteid (nt teadusartikleid, raporteid) informeerimaks avalikkust ja kolleege näiteks mõõtmisvahendite väljatöötamise tulemustest, sekkumismeetodite efektiivsusest jne. 6) edendab tõenduspõhiste erialateadmiste levikut ja nende sobivat kasutamist teiste kliiniliste psühholoogide ning kõrvalerialade spetsialistide seas, tehes ettekandeid erialakonverentsidel, koolitustel jm; 7) analüüsib, hindab ja üldistab erinevate sihtgruppide informeerimise vajadusi, juhindudes eriala arengusuundadest.	
Teadmised: 1) kommunikatsiooni-, suhtlemis- jm sotsiaalpsühholoogia; 2) psühholoogiliste mõõtmiste ja hindamiste teooriad ja tehnikad; 3) psüühiliste häirete ja puuetega inimeste eripära ja kommunikatsiooni spetsiifika; 4) andmeanalüüs ja tulemuste tõlgendamine; 5) teadusuurimuste metodoloogia ja teadusartiklite kirjutamise põhimõtted.	
B.2.7 Kliinilise psühholoogi erialane areng ja koostöö	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) täiendab ja arendab pidevalt oma erialateadmisi ja -oskusi nii oma töö kitsama eripära kui ka eriala üldiste arengute lõikes; 2) analüüsib oma tööd kriitiliselt ja täiendab end, nii et oleks tagatud jätkuv areng kõikide kliinilise psühholoogi kohustuslike kompetentside osas; 3) teeb koostööd arstide ja teiste spetsialistidega; 4) osaleb kovisioonigruppides, kliinilistel konverentsidel, juhtumiaruteludes vms igapäevatöö üldistamise/ analüüsimise tegevustes; 5) juhendab kovisioonigruppide, juhtumiarutelude, kliiniliste konverentside tööd; 6) reflekteerib ja hindab enda erialast tegevust, peab oma erialase arengu registrit, selgitab enesearengu vajadused ning kavandab tegevused enda arendamiseks, kasutades eneseanalüüsi vahendeid, töötulemuste analüüsi ja saadud hinnanguid; 7) osaleb erialase poliitika kujundamises ja süsteemi edendamises, võttes osa vastavatest diskussioonidest, tehes ettepanekuid täiendusteks ja/või muudatusteks eriala reguleerivatesse seadustesse vm dokumentidesse.	
Teadmised: 1) kliinilise psühholoogi nõutavad kompetentsid, kliinilise psühholoogi Eesti ja rahvusvaheliste kutsestandardite nõuded; 2) kutsetegevuse jaoks oluliste kõrvalerialade (psühhiaatria, neuroloogia, koolipsühholoogia jms) baasteadmised ja meetodid; 3) eriala uusimad arengud, erialast poliitikat ja süsteemi puudutavad uuringud ja aruanded; 4) terviseedenduse teooriad ja meetodid.	
B.2.8 Psühholoogiaalane koolitamine ja juhendamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) peab psühholoogia ja/või kliinilise psühholoogia loenguid, korraldab seminare/töötubasid psühholoogidele ja teistele tervishoiuvaldkonna töötajatele, olles kursis uuemate teooriate ja meetoditega;	

2) korraldab koolitusi teiste erialade esindajatele ja laiale auditooriumile kliinilise psühholoogia teadmiste levitamise eesmärgil; 3) juhendab üliõpilaste praktikat ja kutset taotlevate psühholoogide tööd; 4) koolitab ja juhendab psühholoogide tööjuhendajaid (superviisoreid); 5) töötab välja kliinilise psühholoogia alaseid õppe- või juhendmaterjale; 6) peab loenguid, viib läbi seminare jm õppetööd ülikoolides jm haridusasutustes.
Teadmised: 1) kõrgtasemel teadmised oma õpetamisvaldkonnas; 2) uusimad teaduspublikatsioonid oma õpetamisvaldkonnas ja põhimõtted nende integreerimiseks kliinilise psühholoogi töösse; 3) õpetamise ja tööjuhendamise teoreetilised mudelid ja meetodid.

B.2.9 Kliinilise psühholoogia teadusuurimuste tegemine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) planeerib ja organiseerib teadustegevust, kavandab, korraldab ja juhendab kliinilise psühholoogia teadusuurimusi; korraldab ja juhendab nooremate kolleegide uurimusi või osaleb uurimusprojektides; 2) analüüsib uurimuste tulemusi, kirjutab erialaseid teadusartikleid ja avaldab neid eelretsenseeritavates teadusajakirjades, või koostab rakenduslikke materjale uute teadustulemuste praktikasse juurutamiseks; 3) toimetab ja retsenseerib erialaseid teadusväljaandeid, osaleb erialaajakirjade toimetuskolleegiumide töös jms või osaleb aktiivselt teadus- ja/või erialakonverentsidel või muudel erialastel üritustel.	
Teadmised: 1) teaduslike uurimuste metodoloogia; 2) keerukamad uurimustekavad (research design), andmeanalüüsi ja -interpretatsiooni meetodid kõrgtasemel; 3) metoodiliste materjalide ja juhendite kirjutamise metodoloogia; 4) teaduskorraldus ja -planeerimine, organiseerimis- ja juhendamismeetodid.	

SPETSIALISEERUMISEGA SEOTUD KOMPETENTSID

Kliiniline lapsepsühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.10 - B.2.13;
Kliiniline psühholoog-psühhoterapeut, tase 8 – kompetentsid B.2.14 - B.2.15;
Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.16 - B.2.19;
Neuropsühholoog, tase 8 – kompetentsid B.2.20 - B.2.22.

Kliiniline lapsepsühholoogia	
B.2.10 Lapse ja pereliikmete vajaduste määratlemine ja eesmärkide püstitamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) määratleb lapse probleemid nii pere kui laiema süsteemi kontekstis, lähtudes lapselt, perelt, spetsialistidelt ja asjakohasest dokumentatisoonist saadud informatsioonist; 2) analüüsib pereprotsesse ja nende dünaamikat lapse arengu ja tema probleemide kujunemise kontekstis; 3) püstitab koostöös pere või eestkostjaga eesmärgid lähtudes lapse probleemidest, vajadustest ja tervislikust seisundist ning täpsustab nende saavutamiseks vajalikud vahendid.	
Teadmised: 1) lapse areng ja arenguteooriad; 2) pere funktsioneerimine ja dünaamika ning nendee mõju lapse arengule ja probleemide kujunemisele.	
B.2.11 Lapse kliinilis-psühholoogiline hindamine ja testimine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) kavandab ja teeb lapse kliinilist hindamist ja testimist erinevates valdkondades (käitumine, emotsionaalne-, sotsiaalne, üldine areng ja kognitiivsed võimed, isiksus), arvestades lapse arengutaset ja kasutades sobivaid meetodeid; 2) hindab probleemide kujunemist ja dünaamikat nii lapse kui keskkonna (nt pere, tugivõrgustik, kool) tasandil, kasutades sobivaid meetodeid; 3) analüüsib ja interpreteerib hindamise tulemusi ja lapse probleeme, lähtudes lapse arengu seaduspärasustest ja psüühika- ja käitumishäirete klassifikatsioonist;	

4) seostab hindamise tulemused erinevatest allikatest saadud informatsiooniga ja interpreteerib tulemusi laiemas kontekstis; 5) õpetab laste ja noorukite kliinilise hindamise meetodeid ja juhendab nende meetodite rakendamist ja tulemuste interpreteerimist.
Teadmised: 1) lapse areng ja seda mõjutavad tegurid; 2) laste ja noorukite psühhopatoloogia, selle kujunemise mehhanismid ja riskitegurid; 3) lapse arengu, kognitiivsete protsesside, võimete, sotsiaalse- ja emotsionaalse arengu ja isiksuse hindamise meetodid; 4) lapse ja vanema suhte, peresüsteemi ning toimetuleku hindamise meetodid; 5) kaasaegsed laste ja noorukite kliinilise hindamise meetodite teoreetilised alused.

B.2.12 Tõenduspõhiste psühholoogiliste sekkumiste kavandamine ja rakendamine lastel	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) nõustab last ja tema tugivõrgustikku; 2) kavandab ja rakendab sekkumisi nii lapse, vanema kui ka võrgustiku tasandil, kasutades tõenduspõhiseid meetodeid; 3) hindab tugisüsteemide ja pere toimetulekuressursse (nt sotsiaalseid, emotsionaalseid, kognitiivseid) sekkumiste planeerimisel ja teeb koostööd erinevate süsteemidega; 4) hindab sekkumise efektiivsust ja vajadusel korrigeerib sekkumisi; 5) õpetab sekkumiste planeerimise ja rakendamise meetodeid ja võimalusi, juhendab nende rakendamist; 6) teeb supervisioone.	
Teadmised: 1) tõenduspõhiste ja tunnustatud teraapiasuundade teooriad ja tehnikad, laste psühhoteraapia eripära; 2) ühe tõenduspõhise teraapiasuuna väljaõpe algtasemel; 3) perekesksed sekkumised (nõustamine, pereteraapia) ja võrgustikutöö; 4) juhendamise põhimõtted ja meetodid.	

B.2.13 Kliinilise lapsepsühholoogia alane teadus- ja arendustegevus	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) kasutab ja arvestab ülevaadet lapsepsühholoogia uurimustest; 2) kavandab ja organiseerib lapsepsühholoogia uurimusi; 3) analüüsib uurimuse tulemusi ja vormistab need teadusartikliks eelretsenseeritavas publikatsioonis; 4) koostab erialasse puutuvaid materjale ja juhendeid; 5) osaleb uurimisprojektides, sh koostöös teiste erialade spetsialistidega; 6) juhendab ja koolitab kolleege ja üliõpilasi ning tutvustab lapsepsühholoogia eriala laiemale avalikkusele.	
Teadmised: 1) teadusuurimuste metodoloogia; 2) kõrgtasemel andmeanalüüsi ja -interpreteerimise meetodid; 3) metoodiliste materjalide ja juhendite kirjutamise metodoloogia; 4) teadustöö planeerimise, organiseerimise ja juhendamise põhimõtted ja meetodid.	

Kliiniline psühholoogia-psühhoteraapia	
B.2.14 Tõenduspõhise psühhoteraapia läbiviimine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) hindab patsiendi seisundit, probleeme ja teraapiasse sobivust, lähtudes patsiendi terviseseisundist ja oma teraapiakoolkonna põhimõtetest; 2) püstitab teraapia eesmärgid ja kavandab teraapiaprogrammi, lähtudes patsiendi vajadustest ja oma teraapiakoolkonna põhimõtetest; 3) viib teraapia ellu, lähtudes patsiendi tervisevajadustest ja kasutades oma teraapiakoolkonna meetodeid; 4) analüüsib teraapia tulemusi ja vajadusel korrigeerib plaani, lähtudes patsiendi tervisevajadustest; 5) korraldab järelhindamise ja toetusseansid, lähtudes patsiendi tervisevajadustest ja kasutades oma teraapiakoolkonna meetodeid; 6) õpetab oma psühhoteraapiakoolkonna teooriaid ja meetodeid, juhendab nende rakendamist;	

7) viib läbi supervisioone.
Teadmised: 1) ühe tõenduspõhise psühhoteraapiakoolkonna teooriad ja põhimõtted kõrgtasemel, (st läbitud täielik väljaõpe), nt psühhopatoloogia üldised ja häirespetsiifilised mudelid ja nende teaduslik tõestus, sekkumismeetodite teoreetilised alused ja nende teaduslik tõestus, häirete tekkimist ja avaldumist soodustavad ning häiret alalhoidvad mehhanismid ja tegurid, teraapiaprotsess jm. ning selle psühhoteraapiakoolkonna meetodid ja tehnikad; 2) alusteadmised teiste peamiste teraapiakoolkondade teooriatest ja meetoditest; 3) teraapia efektiivsuse hindamise, tagasilanguste prognoosimise ja ennetamise põhimõtted ja meetodid; 4) õpetamise ja tööjuhendamise teoreetilised mudelid ja meetodid.

B.2.15 Teadus- ja arendustegevus	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1. koostab ja kohandab hindamiseks ja teraapiaks vajalikke meetodeid ja vahendeid; 2. avaldab logopeediaalaseid teadusartikleid, esineb konverentsidel; osaleb teadus- ja arendusprojektides; juhendab ja retsenseerib teaduslikke või rakenduslikke uurimistöid; 3. populariseerib eriala, esinedes ja publitseerides meedias; teeb koostööd õppe- ja teadusasutustega; osaleb eriala puudutavate poliitiliste otsuste kujundamises ja logopeedilise abi süsteemi edendamises, võttes osa vastavate töörühmade ja komisjonide tööst, tehes ettepanekuid täiendusteks ja/või muudatusteks eriala reguleerivatesse seadustesse vm dokumentidesse.	

Kliiniline kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia	
B.2.16 Psühholoogia-alaste eksperdiarvamuste andmine menetlusasjades. Kohtupsühhiaatriaekspertiiside kavandamine ja läbiviimine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) hindab menetlusasja materjalides olevaid andmeid isiku seisundi ja toimetulekutaseme kohta, analüüsib materjali lähtuvalt psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest leidmaks kognitiivse defitsiidi; 2) kogub täiendavaid dokumenteeritud andmeid isiku psüühilise seisundi ja toimetulekutaseme kohta; 3) kavandab ja teeb psühholoogilise uuringu, kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, testid jms); 4) integreerib psühholoogilise uuringu tulemused muude isiku psüühilist seisundit ja toimetulekutaset kirjeldavate andmetega ja koostab ekspertiisiakti vastavalt õigusaktides sätestatule; 5) annab ekspertiisiaktis erialase eksperdi arvamuse vastavalt ekspertiisiülesandele.	
Teadmised: 1) menetlusega seotud õigusaktid; 2) eksperdiarvamuse vormistamise põhimõtted; 3) koostöö põhimõtted teiste erialade spetsialistidega; 4) kombineeritud sümptomaatika analüüsi meetodid.	
B.2.17 Hälbiva käitumise juhtumite kliiniline analüüs	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) hindab hälbiva käitumise juhtumi psühholoogilisi komponente kogumis, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest; 2) hindab kliendi psüühilist seisundit ja kognitiivsete funktsioonide taset, kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, testid jms); 3) analüüsib kliendi käitumise ja tema psüühilise seisundi dünaamikat hinnatava juhtumi jooksul, kasutades sobivaid meetodeid (nt dokumentaalsete andmete analüüs, vaatlus, intervjuu, testid jms); 4) annab erialase hinnangu hälbiva käitumise retsidiivsusriski ning riski juhtimisvõimaluste kohta; 5) koostab metoodilisi materjale hälbiva käitumise juhtumite analüüsiks.	
Teadmised: 1) ohtliku käitumise retsidiivsusriski hindamise tõenduspõhised meetodid; 2) käitumise ohtlikkuse retsidiivsusriski alandamise tõenduspõhised meetodid; 3) hälbivat käitumist käsitlevate teaduuuringute läbiviimise erisused spetsiifilistes keskkondades.	
B.2.18 Tõenduspõhise psühhokorrektsiooni kavandamine ja tegemine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad:	

1) hindab kliendi psüühilist seisundit ja aktuaalseid probleeme, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest; 2) analüüsib kliendi varasemaid delinkventse käitumise juhtumeid, kasutades sobivaid meetodeid; 3) hindab kliendi muutumispotentsiaali, lähtudes analüüsi tulemustest; 4) kavandab ja rakendab kliendi probleemile ja muutumispotentsiaalile vastava sekkumisprogrammi.
Teadmised: 1) psühhokorrigeerivaid programmid üksikisikule ja grupile; 2) psühhokorrigeerivate programmide rakendamise õiguslik raamistik; 3) psühhokorrigeerivate programmide tulemuslikkuse hindamise teaduslikud meetodid.

B.2.19 Kliinilise kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia alane teadus- ja arendustegevus	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) töötab välja delinkventse käitumise analüüsi uudseid meetodeid või täiustab olemasolevaid; 2) töötab välja delinkventse käitumise riskihindamise uudseid meetodeid või täiustab olemasolevaid; 3) korraldab ja viib läbi teadusuuringuid delinkventse käitumise analüüsi- ja hindamismeetodite kontrollimiseks; 4) avaldab teadusartikleid kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia valdkonnas; 5) koostab metoodilisi materjale kohtu- ja korrektsioonipsühholoogia valdkonnas.	
Teadmised: 1) teaduslike uurimuste metodoloogia; 2) erialaste metoodiliste materjalide koostamise metodoloogia.	

Neuropsühholoogia	
B.2.20 Neuropsühholoogilise hindamise kavandamine ja tegemine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) hindab patsiendi üldseisundit ja väliselt avalduvaid toimetulekuraskusi, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest; 2) analüüsib andmeid patsiendi psüühilise seisundi ja kognitiivsete defitsiitide senise dünaamika kohta, kasutades sobivaid meetodeid; 3) kavandab ja teeb neuropsühholoogilise uuringu, lähtudes patsiendi seisundist ning kasutades sobivaid meetodeid; 4) uuringu tulemustest lähtudes annab hinnangu patsiendi kognitiivsete defitsiitide kogumi kohta ning hindab väliselt avalduva toimetulekuraskuse astet.	
Teadmised: 1) neuropsühholoogilise uurimise metoodikad; 2) patsiendi kliinilise jälgimise metoodikad; 3) närvisüsteemi haiguste sümptomaatika ja kulg; 4) erinevate ajukahjustuste tagajärjed ja kulg; 5) erialaste metoodiliste materjalide koostamise ja koolituste läbiviimise metoodika.	
B.2.21 Tõenduspõhiste neuropsühholoogiliste sekkumiste rakendamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) hindab patsiendi kognitiivse defitsiidi mustrit, lähtudes psüühika toimimise üldistest seaduspärasusest; 2) hindab patsiendi säilinud kognitiivseid valdkondi, kasutades sobivaid meetodeid; 3) lähtudes hindamistulemustest määratleb kognitiivsete funktsioonide taastamise optimaalse dünaamika; 4) lähtudes patsiendi seisundist ja hindamistulemustest kavandab ja rakendab neuropsühholoogilised sekkumised; 5) hindab sekkumiste tulemusi, kasutades sobivaid meetodeid (nt vaatlus, intervjuu, testid jm); 6) vajadusel korrigeerib edasiste sekkumiste plaani; 7) hindab patsiendi elu- ja töökeskkonnast tulenevaid toetavaid ja/või pärssivaid tegureid; 8) hindamistulemustest lähtudes kavandab pikaajalise kompleksse programmi patsiendi tervenemiseks ja/või iseseisva toimetulekuvõime parandamiseks; 9) töötab püsiva kognitiivse defitsiidiga patsiendi lähivõrgustikuga, teavitades ja juhendades võrgustiku liikmeid patsienti toetava olmelise keskkonna loomisel, suhtlemisel patsiendiga jt tegevustes.	
Teadmised: 1) neuropsühholoogilise uurimise tõenduspõhised metoodikad;	

2) patsiendi kliinilise jälgimise metoodikad; 3) taastava neuropsühholoogia tõenduspõhised metoodikad; 4) neuroloogiliste haiguste ning ajukahjustuste järgsete seisundite sümptomaatika ja kulu üldised seaduspärasused; 5) erialaste metoodiliste materjalide koostamise ja koolituste läbiviimise metoodika.

B.2.22 Neuropsühholoogia alane teadus- ja arendustegevus	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) töötab välja neuropsühholoogilise uurimise meetodeid ja täiustab olemasolevaid; 2) töötab välja taastava neuropsühholoogia meetodeid ja täiustab olemasolevaid; 3) korraldab ja teeb teadusuuringuid neuropsühholoogilise uurimise ja taastava neuropsühholoogia meetodite kontrollimiseks; 4) avaldab teadusartikleid neuropsühholoogiast; 5) koostab metoodilisi materjale taastava neuropsühholoogia valdkonnas.	
Teadmised: 1) teadusuurimuste metodoloogia; 2) uusimad teaduspublikatsioonid neuropsühholoogia valdkonnas ja põhimõtted uute teadmiste integreerimiseks neuropsühholoogi töösse; 3) õpetamise ja tööjuhendamise teoreetilised mudelid ja meetodid.	

VALITAVAD KOMPETENTSID

Taotleja soovi korral on võimalik tõendada valitavaid kompetentse B.2.23 - B.2.25.

B.2.23 Kliinilise psühholoogia erialase teenuse väljatöötamine ja kasutamine	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) seirab ja hindab kliinilise psühholoogia situatsiooni Eestis, elanikkonna psüühilisi probleeme ja vajadusi teenuste järele, ühiskonna ja riigi tellimusi neile vajadustele vastavate teenuste pakkumiseks; 2) seirab ja hindab enda kompetentside taset, lähtudes teenuse iseloomust; 3) valib esitatud probleemide jaoks kohased strateegiad ja töötab välja vastava teenuse; 4) kavandab ja viib ellu sekkumis-, ennetus- ja rehabilitatsiooniprogramme jms teenuseid.	
Teadmised: 1) Maailma Tervishoiuorganisatsiooni (WHO), Euroopa Liidu ja Eesti tervishoiuasutuste tervishoiutegevused ja -prioriteedid; 2) Tervise Arengu Instituudi (TAI) jt. Eestis tehtud terviseuuringute tulemused; 3) terviseedenduse teooriad ja meetodid.	
B.2.24 Praksise haldamine	**EKR tase 6**
Tegevusnäitajad: 1) kavandab kliinilise psühholoogia teenuse osutamiseks vajaliku praksise, lähtudes elanikkonna tervisevajadustest ja ettevõtluse headest tavadest; 2) korraldab ja juhib personali tööd, lähtudes ettevõtte tegevuse eesmärkidest; 3) planeerib ja haldab finantse, lähtudes ettevõtluse headest tavadest; 4) loob ja säilitab kvaliteedi tagamise süsteemi oma praksise kui terviku jaoks, lähtudes elanikkonna tervisevajadustest; 5) seirab klientide rahulolu ja kasutab seire tulemusi praksise arendamiseks.	
Teadmised: 1) ettevõtlust reguleerivad õigusaktid; 2) organisatsiooni- ja juhtimispsühholoogia; 3) majanduse alused; 4) majandusarvestuse ja raamatupidamise alused; 5) tagasiside kogumise viisid ja meetodid; 6) rahulolu- ja arvamusküsitluste metodoloogia.	
B.2.25 Turundus ja müük	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad:	

1) toob uue(d) teenuse(d) olemasolevate/potentsiaalsete klientide tähelepanu fookusesse; 2) kontakteerub klientidega, teeb pakkumisi, teavitab oma teenustest, kasutades sobivaid meetodeid; 3) koostab teavitusmaterjali (nt kuulutusi, infobuklette, veebilehti jms); 4) hindab klientide rahulolu teenusega, teeb sellest lähtudes vajalikke muudatusi.
Teadmised: 1) reklaamipsühholoogia, kommunikatsioonipsühholoogia jm sotsiaalpsühholoogia valdkonnad; 2) turu-uuringute tegemise ning nende tulemuste hindamise metodoloogia.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.26 Kliiniline psühholoog, tase 8 kutset läbiv kompetents	**EKR tase 8**
Tegevusnäitajad: 1) kasutab oma tegevuses psühholoogia erinevate rakendusvaldkondade teadmisi patsiendi nõustamiseks ning vajadusel edasi suunamiseks teiste valdkondade psühholoogide juurde (nt kutse- ja karjääripsühholoogia, koolipsühholoogia jm); 2) töötab oma kompetentsuse piirides ning vajadusel soovitab patsiendile/kliendile teisi spetsialiste (nt psühhiaater, logopeed jm); 3) jälgib ja kavandab oma töövaldkonna arenguid ja prognoosib nende mõju; 4) tunneb psühholoogide töö eetilisi põhimõtteid ja peab neist kinni (patsiendi heaolu eest hoolitsemine, tema seisukohtade austamine, konfidentsiaalsus jm.) www. epl.org.ee/wb/pages/eetika.php; 5) järgib oma töös kõiki kutsealaga seonduvaid õigusakte; 6) suhtleb väga mitmesuguses seisundis inimestega, arvestades nende individuaalseid omadusi ja keskkonnategureid; kasutab oma töös erinevaid adekvaatseid suhtlemismeetodeid; 7) lähtub patsiendi tervise vajadustest, toetub teaduslikult tõendatud teooriatele ja kasutab adekvaatseid ning kontrollitud psühhomeetriliste omadustega meetodeid; 8) integreerib ja kombineerib erialaseid teadmisi ja meetodeid vastavalt situatsiooni vajadustele; 9) loob uusi teadmisi ja teooriaid valdkondade vahelistest seostest ja rakendusvõimalustest ning esitab originaalseid tõenduskäike; 10) planeerib ja organiseerib teadustegevust, korraldab ja juhendab uurimistööd; 11) kasutab oma töös arvutit tasemel: AO1 - AO4, AO6, AO7, AO12 (vt lisa 1); 12) kasutab oma töös eesti keelt tasemel C1 ja kaht võõrkeelt tasemel B1, sealhulgas soovitavalt vene keelt (vt lisa 2).	
Teadmised: 1) üldpsühholoogia; 2) psühholoogia meetodid; 3) psühholoogia ajalugu; 4) psühholoogia bioloogilised alused; 5) neuropsühholoogia; 6) emotsioonide- ja motivatsioonipsühholoogia; 7) arengupsühholoogia; 8) kognitiivne psühholoogia; 9) diferentsiaalpsühholoogia; 10) isiksusepsühholoogia; 11) töö- ja organisatsioonipsühholoogia; 12) hariduspsühholoogia; 13) andmeanalüüsi ja -interpretatsiooni meetodid; 14) eetikakoodeksid ja kutse-eetika; 15) psühholoogi tööd puudutav seadusandlus, tervishoiudokumentatsiooni reeglistik jm. regulatiivsed materjalid; 16) läbirääkimis-, küsitlemis-, kuulamis- jm suhtlemismeetodid; 17) teaduskirjanduse otsimise ja lugemise põhimõtted; 18) teadustöö planeerimise, organiseerimise ja juhendamise põhimõtted ja meetodid; 19) teadusuuringute läbiviimise ja teaduspublikatsioonide kirjutamise põhimõtted; 20) teadusuuringute eetika; 21) õpetamise ja juhendamise teooriad ja meetodid; 22) psühholoogilise diagnostika ja sekkumise meetodite hindamise ja väljatöötamise põhimõtted;	

23) tervisepoliitika kujundamise põhimõtted.

C-osa
ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	05-15102013-13/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Anu Aluoja, Tartu Ülikooli Kliinikumi Psühhiaatriakliinik Elen Kihl, Psühhiaatria ja psühhoteraapia keskus SENSUS, Pärnu Haigla Tiina Kompus, Eesti Psühholoogide Liit Maie Kreegipuu, Tartu Ülikooli Psühholoogiainstituut Mairi Männamaa, Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastekliinik Peeter Pruul, SA Lääne-Tallinna Keskhaigla Liina Vahter, Sclerosis multiplexi keskus, SA Lääne-Tallinna Keskhaigla
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	16
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	15.10.2013
6. Kutsestandard kehtib kuni	14.10.2018
7. Kutsestandardi versiooni number	5
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2634 Psühholoogid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	8
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Clinical Psychologist, level 8
Inglise keeles	Specialities: Clinical Child Psychologist; Clinical Psychologist/Psychotherapist; Clinical Forensic Psychologist; Neuropsychologist
Saksa keeles	Klinische Psychologe/Psychologin
Saksa keeles	Spezialisierung: Klinische Kinderpsychologe/psychologin; Klinische Psychologe/Psychotherapeut; Klinische Gerichtspsychologe/psychologin; Neuropsychologe
Vene keeles	Медицинский психолог
Vene keeles	Профессии при специализации: - Медицинский детский психолог; Медицинский психолог-психотерапевт; Медицинский судебный психолог; Невропсихолог
C.3 Lisad	
Lisa 1 Arvuti kasutamise oskused	
Lisa 2 Keelte oskustasemete kirjeldused	
Lisa 3 Tööosad ja tööülesanded	